

ΑΠΟΛΑΥΣΤΕ ΚΑΙ ... ΤΗΝ ΝΟΤΙΑ ΠΛΕΥΡΑ ΤΗΣ

Εύβοια

ΠΕΡΑΪΣΤΕ ΑΠΕΝΑΝΤΙ

A

ρκετές φορές μας έφερε ο δρόμος ως την νότια άκρη της Εύβοιας, την Κάρυστο. Αρχικά για το αφιέρωμα στα "Δρακόσπιτα" των Στύρων και της

Όχης. Αργότερα για μια δύσκολη περιπλάνηση στα τραχειά εδάφη και την ερημική περιοχή του Καβοντόρο. Και άλλοτε με φίλους στα γραφικά ταβερνάκια της Καρύστου.

Μετά την παραθαλάσσια διαδρομή από τη Χαλκίδα ως το Αλιβέρι, τη θέση των ανοιχτογάλαζων νερών του Ευβοϊκού παίρνει ένας κάμπος εκτεταμένος και επίπεδος, που ανάλογα με την εποχή αποκτά τις γήινες αποχρώσεις του καφέ, του πράσινου ή της ώχρας. Στη μέση του ορθώνεται ένας λόφος μοναχικός, μια τέλεια πυραμίδα. Θαυμάζαμε πάντα το παράξενο τοπίο και προσπερνούσαμε. Έτσι όπως συνηθίζουμε να προσπερνάμε τόσους και τόσους τόπους, που παρεμβάλλονται στη διαδρομή μας ως τον τελικό προορισμό. Και ούτε η - ταπεινή ούτως ή άλλως - πινακίδα "Υγροβιότοπος Δύστου" είχε την ελκτική δύναμη να μας κάνει να ξεστρατίσουμε. Ως τη στιγμή που, μετά από τόσα χρόνια, το αυτοκίνητό μας σταμάτησε στην περιοχή του Δύστου. Και αποκαλύφθηκε μια γωνιά της Ευβοϊκής γης από τις πιο γοητευτικές. Κι ένα σύνολο ανθρώπων που έχουν έμφυτα τα χαρίσματα της φιλοξενίας και προσφοράς, δημιουργώντας έτσι στους επισκέπτες τους ένα κλίμα υπέροχης οικειότητας.

μυστικά του “Δύστου”

ΚΕΙΜΕΝΟ : **ΘΕΟΦΙΛΟΣ Δ. ΜΠΑΣΓΙΟΥΡΑΚΗΣ**
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ : **ANNA A. ΚΑΛΑΪΤΖΗ**

Ο υπέροχος όρμος Κλιμάκι, τόπος για ιδανικές διακοπές. Στ' ανοικτά η νησίδα Καμήλα.

ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΩΝ ΠΕΤΡΙΩΝ

Η Μ. Πέμπτη δεν είναι η καταλληλότερη μέρα για ταξίδι στην Εθνική Οδό. Τα χιλιάδες τροχοφόρα, τα μπουτλιαρίσματα στην έξοδο της πόλης και στα Τέμπη, τα έργα κι η βασιανιστική βραδυπορία στον Μαλιακό και, μαζί μ' αυτά, η βροχή και το σκοτάδι μεταβάλλουν το ταξίδι σε μια πολύωρη δοκιμασία. Είναι μια από τις σπάνιες φορές, που εμείς οι φανατικοί ταξιδευτές, δεν ευχόμαστε "ναναι μακρύς ο δρόμος". Μισή ώρα πριν απ' τα μεσάνυχτα φτάνουμε επιτέλους στην πολυπόθητη "Ιθάκη". Έχει τη μορφή ενός συγκροτήματος, με πέντε αυτόνομες κατοικίες, σκαρφαλωμένες στο κοίλο τμήμα μιας πλαγιάς. Το όνομά του είναι "Παραμυθένιο" και βρίσκεται πάνω από τον ορμίσκο "Κλιμάκι", ανοικτό στους ανατολικούς ανέμους του Αιγαίου. Η νύχτα είναι θεοσκοτεινή, δεν μας αποκαλύπτει την τοπογραφία της περιοχής. Μόνον τα αφρισμένα κύματα, που ξεσπούν με πάταγο χαμηλότερα, μας

αφήνουν ν' αντιληφθούμε το ακριβές σημείο της ακτής. Στην ασέληνη νύχτα η θάλασσα παραμένει σχεδόν αθέατη.

Η εγκάρδια υποδοχή του **Βαγγέλη** και της **Χαρουύλας** συνοδεύεται μ' έναν ζεστό, μεταμεσονύχτιο καφέ. Τον απολαμβάνουμε στο εκπληκτικό ταρατσάκι δίπλα στο γρασίδι, ακούγοντας τον αέρα και το κύμα. Παρά τα 530 δύσκολα χιλιόμετρα ελάχιστη διάθεση έχουμε να εγκαταλείψουμε την γεμάτη θέληγτρα νύχτα του Απριλίου.

Το πρωινό ξύπνημα μας βρίσκει ευδιάθετους και ξεκούραστους. Το φως της μέρας μας αποκαλύπτει μια πλαγιά φυτεμένη με ελαιόδεντρα. Το κύμα αφρίζει απαλά στην άκρη της ακτής, τα νερά είναι διάφανα. Στ' ανοικτά προβάλλει ο μακρόστενος όγκος της νησίδας **Καμήλας**. Πολύ πιο πίσω, στο βάθος του ορίζοντα, αχνοφαίνεται το περίγραμμα της ακτογραμμής του Καβοντόρο, με υψηλότερο σημείο την κορυφή της Όχης.

Ανυπομονούμε να γνωρίσουμε τον τόπο και

τους ανθρώπους, που μας έχουν προσκαλέσει ευγενικά να περάσουμε τις άγιες μέρες του Πάσχα σ' αυτή τη γωνιά της Ευβοϊκής γης. Αφήνουμε λοιπόν τις στιγμές του ρεμβασμού και κατευθυνόμαστε στους διπλανούς **Αγ. Αποστόλους**. Οι στενοί εσωτερικοί δρόμοι του πυκνοκατοικημένου οικισμού καταλήγουν γρήγορα σε μια απλόχωρη έκταση μπροστά στο μεγάλο ψαρολίμανο. Είναι πολύ ευχάριστο για τον επισκέπτη ενός παραθεριστικού τόπου, να βρίσκει άφθονους χώρους στάθμευσης, χωρίς να κινδυνεύει από πρόστιμο ή να ενοχλεί.

Περιδιαβαίνουμε χαλαρά στην προκυμαία του λιμανιού, που είναι γεμάτο με κάθε είδος ψαροκαΐκα και βάρκες. Εδώ μας καλωσορίζει ο **Απόστολος Γκούμας** με την γυναίκα του την **Ντίνα**. Δημοτικός Σύμβουλος και πρόεδρος της Αναπτυξιακής του Δήμου Δυστίων ο Απόστολος, εγκαταλείπει όλες τις ασχολίες του και οργανώνει ένα πλάνο περιήγησης στον τόπο. Ξεκινάμε πρώτα απ' τα παράλια μέχρι τα βόρεια όρια του Δήμου. Αμέσως μετά τους Αγ. Αποστόλους είναι το "**Κακολίμανο**", ένας όμορφος κολπίσκος που η ονομασία του τον

αδικεί. Συνεχίζουμε για λίγο με δύσβατο χωματόδρομο ανάμεσα σε πλαγιές με ελαιόδεντρα, χαμηλή βλάστηση και ποικιλόχρωμα λουλούδια. Πού και πού προβάλλουν παραθεριστικές κατοικίες σε σημεία δυσπρόσιτα. Γρήγορα αποδεικνύεται, ότι δεν είναι τυχαία η επιλογή αυτής της ερημικής τοποθεσίας για επενδύσεις. Υπάρχουν κρυφές χάρες που αποκαλύπτονται χαμηλά. Ειν' ένας όρμος με δυο υπέροχους δίδυμους κολπίσκους, τον "**Χερσόμυλο**" και το "**Στόμιο**". Ωραία λευκή άμμος, διάφανα τυρκουάζ νερά, τοπίο ειρηνικό, μοναχικό και αθέατο, συνθέτουν μια εικόνα ιδιαίτερης γοητείας.

-Αυτοί οι δυο κόλποι μου φέρνουν έντονα στον νου τους αντίστοιχους δίδυμους κόλπους του Κάλαμου στο Ανλωνάρι, παρατηρεί η Άννα.

-Μα είμαστε σχεδόν δίπλα στον Κάλαμο, λέει ο Αποστόλης. Να, εκείνος ο μακρόστενος κολπίσκος είναι ο "Μάγειρας", όριο φυσικό των δύο Δήμων.

Κατηφορίζουμε για λίγο στην παραλία του Στομίου. Ωραίος τόπος, ελάχιστα αξιοποιημένος, με αμμουδιά και αρμυρίκια. Στο ένα άκρο

Ο γραφικός οικισμός των Πετριών χτισμένος αμφιθεατρικά στο καταπράσινο φυσικό περιβάλλον του Βουνού.

Στο μεγάλο ψαρολίμανο των Αγ. Αποστόλων,

ένας τεράστιος λούτσος βγαίνει από τα δίκτυα, ενώ η κυρά - Γεωργία κρατάει το αστακουδάκι της.

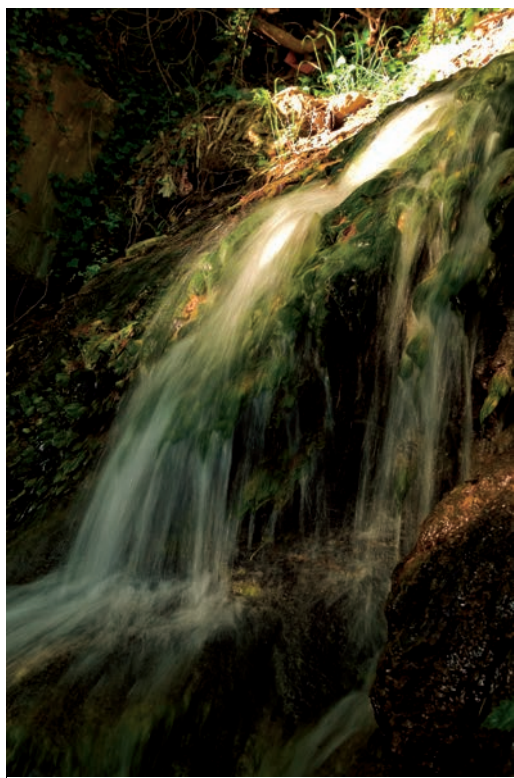

Στόμιο και Χερόμυλος, δύο δίδυμοι κόλποι με νερά απaráμιλλης γοπτείας.

Φαράγγι των Πετριών. Στο

πρόσφατα διανοιγμένο μονοπάτι έχει πολλά να θαυμάσει ο επισκέπτης.

του κόλπου σχηματίζεται μια λιμνούλα κρυμμένη στα καλάμια. Είναι η κατάληξη ενός μικρού ποταμού με συνεχή ροή που πηγάζει από τις Πετριές, διατρέχει ένα ωραίο φαράγγι και καταλήγει εδώ στο Στόμιο. Ο χωματόδρομος ανηφορίζει πλάι στο φαράγγι. Η βλάστηση είναι πυκνή, αθέατο ανάμεσά της κυλάει το ποταμάκι. Φτάνουμε στον γραφικό οικισμό των **Πετριών**. Είναι χτισμένος αμφιθεατρικά στις πλαγιές κατάφυτων λοφίσκων. Αρκετά σπίτια παραμένουν παραδοσιακά, πετρόχτιστα, με πλάκες στις σκεπές. Στην πλακόστρωτη τοποθεσία "**Κάτω Βρύση**" ένα μεγάλο πλατάνι ρίχνει τη σιά του. Ολόγυρα κισσοί, συκίες και λεμονιές. Τα αυτιά μας χαϊδεύει ο ασίγηστος ήχος του νερού.

-Αυτό το νερό, στη διαδρομή του στο φαράγγι, έδινε κάποτε κίνηση και ζωή σε επτά νερό-

μυλους, μας λέει ο Αποστόλης. Ήδη εδώ διακρίνεται ο πρώτος. Σε εξέλιξη βρίσκονται οι εργασίες διάνοιξης και ανάδειξης του μονοπατιού μέσα απ' το φαράγγι. Με την ολοκλήρωσή του θα έχουν στη διάθεσή τους οι φυσιολάτρες μια πανέμορφη και ξεκούραστη περιπατητική διαδρομή, στο πλούσιο φυσικό περιβάλλον και στους παραδοσιακούς νερόμυλους του τόπου, ένα παρελθόν που έχει πια χαθεί. Μετά το μονοπάτι θα μπορεί ο πεζοπόρος να συνεχίσει και να ανταμειφθεί από τα υπέροχα νερά του κόλπου του Στομίου.

Το μεσημέρι μας βρίσκει στην "**Πάνω Βρύση**", την ειδυλλιακή πλατεία των Πετριών. Κυρίαρχο στο χώρο είναι το ταβερνάκι της συμπαθέστατης κυρα - **Γιαννούλας**. Τη συντροφιά συμπληρώνει ο καλός φίλος **Νίκος Πέππας** από το Τμήμα Τουρισμού της Νομαρχίας Εύβοιας και η Δημοτική Σύμβουλος **Σπυριδούλα Βουργιώτη**. Η ώρα και οι συνθήκες είναι κατάλληλες για ένα νηστίσιμο τσιπουράκι. Ετοιμάζει η κυρα - Γιαννούλα χταπόδι ψητό και σουπιά τηγανιτή, νόστιμες ελιές και γαριδούλες με σάλτσα γευστικότητας, όλα προϊόντα του τόπου.

-Έτσι θα μπορούσα να νηστεύω αδιαμαρτύρητα κάθε μέρα, λέω στους φίλους μας.

Μετά την περιφορά του Επιταφίου έχουμε τη χαρά να ξανασυναντήσουμε την οικογένεια Γκούμα. Η βραδιά στο λιμάνι των Αγ. Αποστόλων είναι γλυκύτατη. Πολύς κόσμος, ντόπιοι και επισκέπτες, χαλαρώνουν με ήρεμους περιπάτους πλάι στα ψαροκάικα που είναι αραγμένα στην εκτεταμένη προκυμαία. Μας εντυπωσιάζει ο μεγάλος αριθμός των νέων του οικισμού, που ζουν και εργάζονται στον τόπο τους και δίνουν ζωντάνια στις ταβερνούλες, τα καφενεία και τα μπαράκια. Είναι μια νότα αισιοδοξίας, που τόσο σπανίζει στην περιφέρεια της χώρας.

Αργότερα η ... νηστεία της ημέρας συνεχίζεται στις "**Μουριές**", με φρέσκο ψητό καλαμάρι, σουπιές και αστακομακαρονάδα εξαιρετη. Όλα συνοδεύονται με εύγευστο λευκό κρασί από την περιοχή του Δύστου. Αργά το βράδυ ανακαλούμε τις εμπειρίες και εντυπώσεις στο "παραμυθένιο" μας ταρτσάκι. Λίγες μέρες μετά την πανσέληνο αναδύεται πάνω από την Καμήλα ένα χλωμό γοητευτικό φεγγάρι, που αυλακώνει με πορτοκαλί ανταύγειες την σκοτεινή επιφάνεια της θάλασσας.

Ο πανέμορφος οικισμός του Αργυρού, πατρίδα του οπλαρχηγού Νικολάου Κριεζώτη.

ΜΙΑ ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΝΔΟΧΩΡΑ ΚΑΙ ΣΤΑ ΠΑΡΑΛΙΑ

Μέρα ηλιόλουστη με ήρεμη θάλασσα και τιτβίσματα αμέτρητων πουλιών. Πρωινό κορυφαίο, με σπιτικές γεύσεις και υποδειγματική εξυπηρέτηση. Με τη διάθεσή μας σε υψηλά επίπεδα ξεκινάμε με τον Αποστόλη για την έδρα του Δήμου Δυστίων, τα **Κριεζά**. Είναι μεγάλος οικισμός, με αρκετά παραδοσιακά σπίτια και σημαντική κίνηση αφού, εκτός των άλλων, βρίσκεται στο κεντρικό οδικό δίκτυο Αλιβερίου - Καρύστου. Το χωριό των Κριεζών, όπως και πολλά της Νότιας Εύβοιας, δέχθηκε στα χρόνια της Ενετοκρατίας μεγάλο αριθμό αλβανοφώνων, που στη συνέχεια συγχωνεύθηκαν με τους ντόπιους. Από τα Κριεζά πήρε το όνομά του ο, γεννημένος στον οικισμό του Αργυρού, οπλαρχηγός **Νικόλαος Κριεζώτης**, που αναδείχθηκε σε μια από τις σημαντικότερες φυσιογνωμίες της Επανάστασης του '21. Κατευθυνόμαστε προς τα βόρεια και σε μερικά λεπτά φτάνουμε στη **Δροσιά**, το παλιό **Ζαπάντι**. Στην είσοδο του οικισμού μας υποδέχεται ένας ωραία διαμορφωμένος πλακόστρωτος χώρος με ρεματιά, μεγάλα πλατάνια και

δυο βρύσες με δροσερό νερό. Αμέσως μετά, σε μια ήπια λοφοπλαγιά, είναι διάσπαρτα τα πέτρινα σπίτια του χωριού, ερειπωμένα τα περισσότερα. Όσες στέγες παραμένουν στη θέση τους είναι πλακοσκέπαστες. Το μόνο οικοδόμημα που διατηρείται σε άριστη κατάσταση είναι η έξοχα αναπλασμένη εκκλησία. Στο κομψό λιθανάγλυφο πάνω από το τοξωτό, με πωρόλιθο υπέρθυρο, διακρίνεται χαραγμένη η χρονολογία 1865. Ο τόπος γύρω είναι ειδυλλιακός, η θέα προς τα βόρεια, στην απλόχωρη επικράτεια του Δήμου Αυλώνας, είναι κορυφαία.

Επιστρέφουμε στα Κριεζά και συνεχίζουμε νότια προς Κάρυστο. Διασχίζουμε τον κάμπο με τις καλλιέργειες των σιτηρών, τους γραμμικούς αμπελώνες, τα πλούσια βοσκοτόπια. Την ύπαρξη της λίμνης απλά την υποψιαζόμαστε. Λοξεύουμε δεξιά προς **Αργυρό**. Καθώς ανηφορίζουμε, αποκαλύπτεται για πρώτη φορά ένα τμήμα της επιφάνειας της λίμνης ανάμεσα στους απέραντους ωχροκίτρινους καλαμιώνες. Ακολουθεί μια μακρόστενη ημιορεινή κοιλάδα με καταπράσινα λιβάδια, ελαιώνες, φράχτες από ξερολιθιά, χωράφια κιτρινωμένα από αμέτρητα λουλούδια. Ένας τόπος προικισμέ-

νος με όλη τη γλυκύτητα της άνοιξης. Φτάνουμε στο Αργυρό που, ως το 1957, η παλιά του ονομασία ήταν **Βύρα**. Κεφαλοχώρι εντυπωσιακό, χτισμένο σε αυχένα με ήπια αμφιθεατρικότητα και πέτρινα σπίτια καλής αρχιτεκτονικής. Σε κεντρικό καφενεδάκι συναντάμε όλη την ηγεσία του τόπου, τον Δήμαρχο **Κώστα Μαστροκόστα**, τον Πρόεδρο του Δημοτικού Συμβουλίου **Δημήτρη Σταύρου** και τον **Κώστα Κάργα**, Πρόεδρο του Τοπικού Συμβουλίου Αργυρού. Πρόσχαροι άνθρωποι, χαμογελαστοί, μας μεταδίδουν αμέσως ζεστασιά και οικειότητα. Σιγά - σιγά μαζεύονται γύρω μας και άλλοι χωριανοί, γινόμαστε όλοι μια παρέα ζωντανή και φωνακλάδικη.

Ο τόπος είναι φημισμένος για την ποιότητα της φάβας του, "πολύ ανώτερη κι απ' αυτήν της Σαυτορίνης", επιμένουν όλοι με θαυμαστή ομοφωνία. Καθώς δεν υπάρχει τρόπος να συγκριθούν με γευστική δοκιμή οι δυο φάβες, τους πιστεύω ανεπιφύλακτα.

-Ούτως ή άλλως θα την δοκιμάσουμε στη Θεσσαλονίκη, όταν επιστρέψουμε. Από ποιον θα πάρουμε όμως φάβα;

-Α, είναι απίθανο να βρείτε αυτή την εποχή. Τα τελευταία χρόνια έχει ελαττωθεί η παραγωγή. Μια καλή χρονιά μπορεί να φτάσει τους 10 τόνους, εξαφανίζεται όμως από τις πρώτες κιόλας μέρες με παραγγελίες από τα σπίτια. Θα κάνετε υπομονή λίγο καιρό, ώσπου να βγει η νέα σοδειά.

Απ' τα ψηλώματα του Αργυρού κατηφορίζουμε δυτικά. Όχι για πολύ. Σε δυο λεπτά προβάλλει χαμηλά η κλειστή αγκαλιά του **Πόρτο Μπούφαλο**. Κόλπος ασύλληπτης ομορφιάς, με άνοιγμα κλειστό. Ο μόνος αέρας που περνάει ειν' ο σορόκος. Ένα μικρό τμήμα του κόλπου είναι προφυλαγμένο απ' όλους τους καιρούς. Εκεί η επιφάνεια του νερού είναι λεία, σαν πισίνα. Είναι μικρός ο οικισμός με ψαροταβέρνες, κάποια ενοικιαζόμενα δωμάτια και σπίτια λιγοστά. Τα καϊκάκια και οι βάρκες είναι περισσότερα. Για λίγα μέτρα απ' την ακτή τα νερά είναι ρηχά, μετά γίνονται σκούρα και βαθιάνουν, θυμίζουν χρώμα σμαραγδιού. Τυχεροί όσοι ζουν στο Πόρτο Μπούφαλο με οποιαδήποτε ιδιότητα. Ο τόπος είναι το ιδανικότερο καταφύγιο, για ανθρώπους και πλεούμενα. Τον κόλπο προστατεύει από τα νότια το "**Πυργάρι**", με υψόμετρο 547 μέτρα. Στις πλαγιές του σακαρφώνουν σε μεγάλο ύψος ελαιόδεντρα,

ενώ στην κορυφή του, όπως και σε πολλούς από τους γύρω λόφους, γυρίζουν αργά τα φτερά των ανεμογεννητριών.

Συνεχίζουμε νότια κατά μήκος της ακτογραμμής. Στ' ανοιχτά το μικρονήσι "**Δασκαλειό**" και αμέσως μετά ο "**Βουβός**" και οι "**Συκιές του Γέρον**", δυο όρμοι γραφικότατοι με νερά εκπληκτικά. Στους κόλπους που ακολουθούν οι ακτές είναι βραχώδεις, ελάχιστα φιλικές για κολύμπι αλλά κατάλληλες για μεγάλες μονάδες ιχθυοκαλλιέργειών.

Ο δρόμος φτάνει ως την άκρη του κάβου, μεταβάλλεται σε καλό χωματόδρομο και στρίβει στο εσωτερικό του ευρύτετου όρμου **Αλμυροπόταμου**, που εισχωρεί σε μεγάλο βάθος στη στεριά. Ήδη στον μυχό του όρμου ασπρίζουν τα σπίτια του οικισμού του **Αγ. Δημητρίου**. Προστάτης του κόλπου απ' τους νοτιάδες, ορθώνεται στην είσοδό του ο μακρόστενος όγκος της νήσου **Καβαλιανής**. Όπως κινούμαστε προς το εσωτερικό του Αλμυροπόταμου

Το λαθούρι έχει ανθίσει, σε λίγο καιρό θα αρχίσει η συλλογή της περίφημης φάβας του Αργυρού.

Κόλπος και οικισμός του Πόρτο Μπούφαλο.

Ένα πραγματικό πουχαστήριο για ξεχωριστές διακοπές.

διακρίνουμε καθαρά μια αιχμηρή γλώσσα στεριάς, που σαν λόγχη εισχωρεί μέσα στη θάλασσα. Μερικά μέτρα μετά αρχίζει ένα νησάκι, μικρό και χαμηλό. Είναι το νησάκι του **Αγ. Δημητρίου**. Τα νερά έχουν την ηρεμία και τη διαφάνεια της πισίνας. Μεγάλοι ευκάλυπτοι και πολλά άλλα δέντρα ρίχνουν τη σκιά τους στην ακτή. Εδώ βρίσκεται η "**Γαλάζια Λίμνη**", μια μικρή μονάδα με επιπλωμένα διαμερίσματα (6977-345909, 210-9616412). Στον όμορφο υπαίθριο χώρο πλάι στη θάλασσα, ο **Γιώργος Αψαθάς** μας υποδέχεται σαν γνώριμους παλιούς, φέρνει στο τραπέζι μια μεγάλη καράφα με Κρητική τοικουδιά και, σ' ένα λεπτό, μια ποικιλία μεξέδων, σαν να μας περιμένε. Αναρωτιέμαι πώς νάναι αυτός ο τόπος το καλοκαίρι. Δεν πρέπει να διαφέρει από παράδεισο.

Ο οικισμός του Αγ. Δημητρίου λίγο πιο κάτω είναι ένα γραφικό παραθεριστικό κέντρο με ψαρολίμανο, εκτεταμένη αμμουδιά που την σκιάζουν οι ευκάλυπτοι και το ταβερνάκι του "**Ντούρα**", πλάι στη θάλασσα. Εδώ είναι προσβολή να ρωτήσει κανείς αν τα ψάρια είναι φρέσκα, αφού τα βγάξει ο ίδιος ο **Χαράλαμπος Θεοδώρου**, γνωστότερος ως "Ντούρας". Τα τηγανιτά μπαρμπούνια είναι από τα ωραιότερα που μπορεί να δοκιμάσει κανείς.

Μετά τον Αγ. Δημήτριο επιστρέφουμε προς Αργυρό ακολουθώντας προς τα βόρεια μια ημιορεινή διαδρομή με τιμεντένιο οδόστρωμα. Από τις κορυφές των λόφων μας γνέφουν οι ανεμογεννήτριες με την περιστροφική κίνηση των φτερών τους. Πριν από το Αργυρό στρίβουμε δεξιά για "**Ζάρακες**", που η παλιά τους ονομασία ήταν "**Ζάρκα**". Είναι μεγάλος οικισμός, χτισμένος στο ύψωμα "Αλώνια" με σύγχρονα σπίτια στην δεκαετία του 1960. Μέχρι τότε το παλιό χωριό βρισκόταν στην διπλανή κατάφυτη ρεματιά.

Σύμφωνα με τα άφθονα στοιχεία, που είχε την καλοσύνη να μας δώσει ο συνταξιούχος Δάσκαλος **Γεώργιος Δ. Κατσογιάννης**, το χωριό, κατά τον Λυκόφρονα και Πανσανία, πήρε το όνομά του από τον ήρωα **Ζάρακα**, γιο του βασιλιά της Καρύστου Πετραίου. Είναι επίσης ιστορικά εξακριβωμένο, ότι οι Ζάρακοι ίδρυσαν την παραθαλάσσια πόλη Ζάρκα στην νό-

τια Πελοπόννησο, που είναι η σημερινή **Ιέρακας** ή **Γέρακας**. Στο νότιο μέρος του χωριού, με θέα στον Ευβοϊκό και στο Αιγαίο, υπήρχε στην αρχαιότητα το οχυρό φρούριο **Ζάρητρα**, που αναφέρεται και ο Πλούταρχος. Το φρούριο κυριεύθηκε το 348 π.Χ. από τον Αθηναίο στρατηγό **Φωκίωνα**.

Με στενό κατηφορικό δρόμο προσεγγίζουμε το διπλανό παλιό χωριό. Μας εντυπωσιάζει η αρχιτεκτονική των πέτρινων σπιτιών με τις στέγες από πλάκα. Αρκετά βέβαια εξακολουθούν να είναι ερειπωμένα, ωστόσο, είναι διάχυτη παντού μια ατμόσφαιρα αισιοδοξίας, που προκύπτει από την αναστήλωση και αξιοποίηση από τους νέους ιδιοκτήτες πολλών παλιών οικημάτων με απόλυτο σεβασμό προς την αρχιτεκτονική παράδοση του τόπου. Ένα απ' αυτά τα οικήματα είναι το **Δημοτικό Σχολείο**, κτίσμα του 1878, που έχει ανακηρυχθεί διατηρητέο. Οι νέοι του ιδιοκτήτες μας ξεναγούν στους θαυμάσιους χώρους του, μας δείχνουν την ανάπλαση της αυθεντικής σκεπής με την εσωτερική καλαμωτή, το έξοχα συντηρημένο πάτωμα με τα παμπάλαια σανίδια, καθώς κι ένα πλήθος παλιών συλλεκτικών αντικειμένων και σκευών. Σ' έναν λοφίσκο δεσπόζει το όμορφο εξωκκλήσι του **Αγ. Χαράλαμπος**, χτισμένο το 1847. Σ' έναν άλλο λοφίσκο βρίσκεται η εξαιρετική εγκατάσταση ενός κέντρου διαλογισμού και ψυχικής χαλάρωσης, που έχει ιδρύσει ένας συμπαθέστατος Σκωτσέζος.

Διασχίζουμε το παλιό χωριό με χωματόδρομο, που περνάει μέσα από θαυμάσια ρεματιά με πλούσια βλάστηση, νερό συνεχούς ροής και παλιά πετρόχιστη πηγή. Βγαίνουμε στην άσφαλτο και πολύ γρήγορα φτάνουμε στην Παράλια την Ζαράκων, γνωστή και ως "**Φουνιακός**". Ένας ελαφρός γραίγος ρυτιδώνει την επιφάνεια του Αιγαίου σ' ανοιχτά, στον όμορφο όμως κολπίσκο που προστατεύεται από κυματοθραύστη, τα νερά παραμένουν ήρεμα. Δυο ταβερνάκια και λίγα ενοικιαζόμενα δωμάτια είναι η συνολική τουριστική υποδομή αυτού του πανέμορφου, μοναχικού τόπου. Κάποιες εξοχικές κατοικίες είναι διάσπαρτες γύρω από τον κόλπο. Καθόμαστε στην ταβέρνα "**Αιγαίο**" του **μπαρμπα - Νίκου** του

Η νησίδα Δασκαλειό σ' ανοιχτά του Πόρτο Μπούφαλο. Το ανοιξιάτικο ντεκόρ δε θα μπορούσε να ήταν ωραιότερο.

Όρμος Αλμυροπόταμου με τον οικισμό του Αγ. Δημητρίου

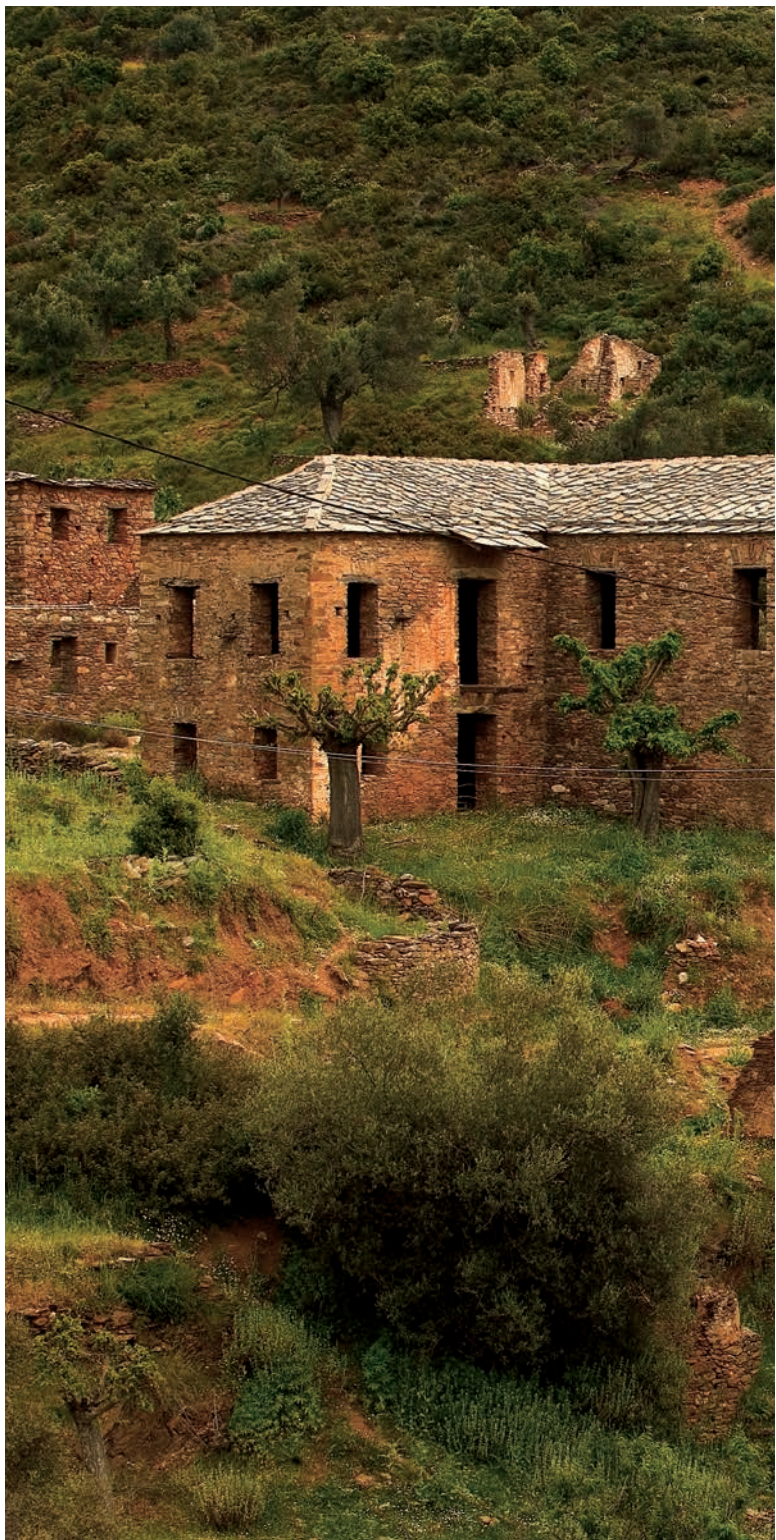

Ο Ευβοϊκός στις ωραιότερες στιγμές του.

Τμήμα από το παλιό χωριό των Ζαράκων, που διατηρεί αυτούσια την παραδοσιακή του αρχιτεκτονική.

ψαρά. Η διπλανή είναι το "Πέλαγος", του Βασίλη Ντόβολη. Αν συνενώνονταν, θα είχαμε την πλήρη γεωγραφική ονομασία του θαλάσσιου χώρου της Ελλάδας. Ακόμα και το Μ. Σάββατο συνεχίζουμε τη ... νηστεία μας με καλαμάρια, χταπόδια και γαρίδες ψητές, ολόφρεσκες και τεράστιες. Το υπέροχο λευκό κρασί είναι παραγωγής του Δημήτρη Σταύρου. Το βράδυ ανασταίνεται ο Χριστός στην εκκλησία των Αγ. Αποστόλων, με πλήθος κόσμου και με πανδαιμόνιο από κροτίδες που θυμίζουν μάχη. Αμέσως μετά διακόπτουμε - επιτέλους! - την "νηστεία" μας με την θαυμάσια μαγειρίτσα στο φιλόξενο σπιτικό της οικογένειας Γκούμα.

ΤΑ "ΜΥΣΤΙΚΑ" ΤΟΥ ΔΥΣΤΟΥ

Η μέρα του Πάσχα είναι λαμπρή από κάθε άποψη. Το πρωί μας βρίσκει να τσικνιζόμαστε από σούβλα σε σούβλα, από καρβουνιά σε καρβουνιά. Πρώτα στις Πετριές και αργότερα στους Αγ. Αποστόλους. Στις Πετριές, στο υψηλότερο σπίτι του χωριού, γυρίζουν στις σούβλες δυο αρνιά πάνω από τα κάρβουνα με τις παραδοσιακές κλιματόβερρες. Κόσμος πολύς, ηλικιωμένοι, εγγόνια και παιδιά. Ανάμεσα στις γαργαλιστικές τσίκνες των αρνιών και την εξαίσια σπανακόπιτα της κυρα - **Βαγγελιώς** αρχίζει ο κυρ - **Αντρέας** να μας μιλάει για το παρελθόν του τόπου, ότι διέσωσε από τις αναμνήσεις της γιαγιάς του, που πέθανε 107 ετών. Ωραίες διηγήσεις, γλαφυρές, γεμάτες από τον ρομαντισμό και την ιδιαιτερότητα μιας εποχής που πέρασε για πάντα.

Ήταν λοιπόν γύρω στο 1870, όταν χτίστηκε από κατοίκους την Πετριών η πρώτη καλύβα στους Αγ. Αποστόλους. Ακολούθησαν και άλλες οικογένειες που άρχισαν να ασχολούνται με το ψάρεμα της "πεζόστρατας", με δίχτυα που κύκλωναν μια θαλάσσια έκταση και ύστερα τα τραβούσαν όλοι μαζί από την ακτή. Οι γνωστότερες οικογένειες αυτών των πρώτων οικιστών ήταν οι *Βυριώτιδες*, οι *Γκόρηδες*, οι *Νίκηδες*, οι *Περηφαναίοι*, *Δεμερτζήδες* και *Τσαλιαγκοί*. Οι πρώην γεωργοί και κτηνοτρόφοι άρχισαν ν' αποκτούν και ψαράδικη εμπειρία. Έρχονταν στην παραλία των Αγ. Αποστόλων από τα γύρω χωριά με ζώα και φρότωναν τα ψάρια μέσα στα "**ταρπιά**", μεγάλα καλάθια που είχαν μέσα και σχοίνους, για καλύτερη διατήρηση των ψαριών. Τα "καθαρά" ψάρια τα περνούσαν από τα βράγγια σε βούρα και τα πουλούσαν σε συσκευασίες της μισής ή μιας οκάς. Οι αστακοί έμπαιναν σε τσουβάλια και διατηρούνταν ζωντανοί μέσα στη θάλασσα, ώσπου να φανεί ο αγοραστής. Τα "μαγιάτικα", που αφθονούσαν τότε, ψαρεύονταν στο "**Καρτέρι**", με παρατηρητή σε υπερυψωμένο σημείο, που ειδοποιούσε τους ψαράδες να τα κυκλώσουν με τα δίχτυα. Όταν άρχισαν στην περιοχή να μειώνονται τα αλιεύματα, ξεκίνησαν για άλλους ψαράδικους προορισμούς, ακόμα και ως τη Σκύρο και μάλιστα με κουπιά! Αυτό βέβαια συνέβαινε μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1930, οπότε εμφανίστηκε το πρώτο σκάφος με μηχανή.

Η παραλία των Ζαράκων, ο

Θυμάται πολλά ακόμα ο 77 χρονος κυρ - Αντρέας, όπως τους 7 νερόμυλους στη διαδρομή του ποταμού από την Κάτω Βρύση Πετριών. Ενδιαφέρον έχουν οι ονομασίες των διαδοχικών τοποθεσιών του ποταμού: *Λιφαντέζα*, *Βράχος του Βυρού*, *Φλέβα* (εκεί όπου ενισχύεται το ποτάμι), *Κορώνι*, *Μουλίρι Σίδερη* (μύλος του Σίδερη στα αρβανίτικα), *Ποστικέλα*, *Γκέρδετα* (φράχτης και περιβόλια), *Κονοπιτσέλα* και τέλος το *Στόμιο*. Για την ιστορία αναφέρουμε επίσης τους επτά νερόμυλους,

όρμος “Φρυνιακός”. Δύο ταβερνάκια, μερικά ενοικιαζόμενα δωμάτια, υπέρτατη γαλήνη και γοητεία.

που λειτουργούσαν στο ποτάμι των Κεχριών από την Κάτω Βρύση και μετά, με τη σειρά που μας τους θύμιζε ο δάσκαλος **Χρυσόστομος Κρόμπας**. Ήταν λοιπόν πρώτα ο μύλος του *Δαλιάνη*, μετά του *Μουρούκου*, στη συνέχεια του *Κώστα Περήφανου*, του *Ζυγούρη*, του *Νίκα*, του *Δημολιάνη* και στο τέλος ενός ακόμη *Περήφανου*. Αυτό το παραδοσιακό παρελθόν του τόπου, περισσότερο ή λιγότερο ερειπωμένο, θα περνάει από τα μάτια του περιπατητή μετά τη διαμόρφωση του μονοπατιού στο

φαράγγι των Κεχριών.

Το Πασχαλινό τραπέζι με τον πατροπαράδοτο οβελία είναι στρωμένο στους Αγ. Αποστόλους, στην αυλή του φιλόξενου σπιτικού του **καπταν - Τάκη**, συγγενή του Αποστόλη και ψαροκαπετάνιου στα γρι - γρι. Αν και όλοι τρώμε κρέας, η συζήτηση περιστρέφεται κυρίως στα ψαρέματα και στην συναρπαστική περιπλάνηση στα νερά του Ευβοϊκού και του Αιγαίου.

Κάποια άλλα όμως νερά, όχι θαλάσσια αλλά στεριανά, μένουν ακόμη άγνωστα και αθέατα.

Είναι τα νερά της **Λίμνης Δύστου**. Η πρώτη προσέγγιση γίνεται ένα ηλιόλουστο πρωινό με τους μόνιμους ξεναγούς μας, τον Αποστόλη και τη Ντίνα. Από το κεντρικό οδικό δίκτυο προς Κάρυστο στρίβουμε πριν από το Αργυρό σε αγροτικό δρόμο, που καταλήγει στους πρόποδες του λοφίσκου με το "**Σαράϊ**". Είναι το ερειπωμένο πια μεγάλο κονάκι του παλιού τσιφλικά της περιοχής **Αλέξανδρου Κοντόσταυλου**, που είχε αγοράσει μια τεράστια αγροτική έκταση απ' τους Τούρκους, στην οποία περιλαμβάνετο και ο υγρότοπος του Δύστου. Απέναντι στα βόρεια ορθώνεται σαν μοναχική πυραμίδα στην εκτεταμένη πεδιάδα ο λόφος "**Καστρέ**". Στην κωνική κορυφή του, σε υψόμετρο 151 μέτρων, σιάζεται ένα μικρό τμήμα από την Ακρόπολη του Δύστου, που είχαν κτίσει οι Ενετοί. Το κτίσμα που απομένει είναι ετοιμόρροπο και, χρόνο με το χρόνο, ερειπώνει περισσότερο.

Δυτικά από το Σαράϊ κατηφορίζουμε στην ακρολιμνιά με δυσδιάκριτο μονοπάτι. Ανάμεσα στα πυκνά καλάμια αστράφτουν στον ήλιο τα ρηχά ήρεμα νερά.

-*Ελάτε, βλέπω ψάρια*, φωνάζει κάποια στιγμή ο Απόστολος.

Το θέαμα είναι απρόσμενο. Μέσα στα λασπωμένα άβαθα νερά, αναδεύονται συνεχώς σαν να παίζουν, δυο - δυο μαζί ή και περισσότερα μεγάλα ψάρια. Είναι **κυπρίνοι**. Αντιλαμβανόμαστε πολύ γρήγορα τον λόγο αυτής της σύναξης. Είναι η εποχή της αναπαραγωγής, μια εικόνα εκπληκτική και πρωτόγνωρη. Αδιάφορα με την παρουσία μας τα ψάρια, πλησιάζουν σε απόσταση μερικών μόλις μέτρων απ' τις όχθες, εκεί που το βάθος μετά βίας ξεπερνάει τα 30 εκατοστά. Παρακολουθούμε τους "εναγκαλισμούς" τους για αρκετή ώρα με όλη μας την άνεση.

Δεν είναι όμως μόνον τα ψάρια που δίνουν ζωή στον υγρότοπο του Δύστου. Τολμηρές φαλαρίδες και επιφυλακτικοί λευκοτσικνιάδες, ντροπαλοί και απόμακροι κύκνοι, ένας φοβισμένος σαχτοτσικνιάς και μερικές πάπιες που πετούν, παρεμβάλλονται στο οπτικό μας πεδίο και χαρίζουν στον τόπο ποικιλία και ομορφιά. Αναρίθμητα μικροπούλια και βατράχια, κρυμμένα μέσα στα καλάμια και στα βούρλα,

χαλούν τον κόσμο με τις φλύαρες φωνές τους. Σύμφωνα με την εξαιρετή εργασία της **Γιώτας Γκούμα**, του Τμήματος Γεωγραφίας του Χαροκοπείου Πανεπιστημίου, ο Δύστος ήταν η αρχαιότερη δροσιστική πόλη της Καρυστίας, που διέσωσε τελικά την αρχαία της ονομασία. Κάπου στα βάθη των αιώνων η λίμνη του Δύστου λεγόταν και λίμνη των **Πτεχών**. Σε ανασκαφές του 1860 βρέθηκε στην Πλατεία Φυλακών της Χαλκίδας μια στήλη από πεντελικό μόρμαρο, που χρονολογείται από το 336 - 323 π.Χ. Η στήλη αναφέρει συμφωνία μεταξύ της **Ερέτριας** και του μηχανικού - εργολάβου **Χαιρέφανους** για την αποξήρανση της λίμνης. Φέρει επίσης ανάγλυφες διακοσμήσεις με τους θεούς που λατρεύονταν στην περιοχή: τον **Δαφνηφόρο Απόλλωνα**, την **Αμαρυσία Άρτεμι** και τη μητέρα τους **Λητώ**. Το 1862 η στήλη μεταφέρθηκε και φυλάσσεται στο Αρχαιολογικό Μουσείο Αθηνών.

Η λίμνη στην τριτογενή περίοδο ήταν κοιλάδα με ποτάμι, που δημιουργείτο από τα νερά στα υψώματα των Ζαράκων. Τεκτονικές διαταράξεις μετέβαλαν την κοιλάδα του Δύστου σε κλειστή λεκάνη. Τα νερά της αποχετεύονταν με υπόγειες καταβόθρες κάτω από τα ασβεστολιθικά βουνά **Ψωριάης** και **Τσούκα**, κοντά στην Ευβοϊκή ακτή του Πόρτο Μπούφαλο. Στην αποξηραμένη λίμνη οφείλετο η μεγάλη ακμή της πόλης **Δύστου** κατά τους Τρωικούς και Κλασσικούς Χρόνους. Η τρύπα της καταβόθρας κάποτε σφραγίστηκε από κατακοιμήσεις βράχων ή συσσωρευμένα δέντρα και λάσπες. Δυνατές φθινοπωρινές και χειμωνιάτικες βροχές μετέβαλαν τη λεκάνη σε ατέρνατο βάλτο με σμήνη κουνουπιών, που προκαλούσαν ελονοσία, θάνατο και ερήμωση στον Δύστο και τα γειτονικά χωριά.

Στα χρόνια της Τουρκοκρατίας η περιοχή πουλήθηκε στον **Ομέρ μπέη** τον Καρυστινλή και αργότερα αποκτήθηκε από τον **Αλέξανδρο Κοντόσταυλο**. Το 1910 απαλλοτριώθηκε και διανεμήθηκε στους κατοίκους των γύρω χωριών ενώ το 1920 έγινε αναδασμός των κτημάτων της περιοχής. Η έκταση της λεκάνης απορροής ξεπερνά τα 18.000 στρέμματα, με μέγιστο βάθος 13 μέτρα, στοιχεία που μεταβάλλονται ανάλογα με το ύψος των ετήσιων

Πρωινές ώρες στο δρόμο για Πετρίες, πάντα θα συναντήσει κανείς τον συμπαθητικό κυρ- Αντρέα στο γαϊδουράκι του.

Στην κορυφή ενός λοφίσκου πλάι στη Λίμνη του Δύστου, το πάλαι ποτέ υπερήφανο “Σαράι” παραμένει ερειπωμένο και ακατοίκητο.

βροχοπτώσεων. Η λίμνη βρίσκεται σε υψόμετρο 16 μέτρων από την επιφάνεια της θάλασσας και το 80% περίπου της επιφανείας της καλύπτεται από υδρόβια βλάστηση, καλάμια, βούρλα και νεροκάρδαμο.

Οι καλάμιώνες είναι πολύ ελκυστικός βιότοπος για πολλά είδη πουλιών. Έχουν παρατηρηθεί όλα τα είδη των ερωδιών, όπως *Σταχτοτσικνιάδες*, *Λευκοτσικνιάδες*, *Κρυπτοτσικνιάδες*, *Πορφυροτσικνιάδες*, *Νανοτσικνιάδες* και *Νυχτοκόρακες*. Τα ρηγά νερά είναι εξαιρετικά κατάλληλα για την *Χαλκόκοτα*, ένα είδος που μειώνεται απειλητικά σε Ελλάδα και Ευρώπη. Ζουν και σημαντικά είδη αρπακτικών, όπως *Καλαμόκιρκος*, *Σπιζαετός*, *Φιδαετός*, *Μαυροπετρίτης* και *Πετρίτης*, *Αετογερακίνα*, *Μαυροκιρκίνεζο*, *Δενδρογέρακο*. Τρία είδη πάπιας βρέθηκαν να φωλιάζουν στη λίμνη, η *Πρασινokέφαλη*, η *Βαλτόπαπια* και ο σπάνιος *Καπακλής*. Ανάμεσα στα πολλά ακόμη είδη σημειώνουμε τον *Καλαμοκανά*, τον *Κύκνο*, την *Αλκιόνη*, τον *Σκουρόβλαχο*. Τακτικοί επισκέπτες είναι ο *Βαλτόκιρκος*, ο *Λιβαδόκιρκος*, ο *Μαχητής*, ο *Λασπότερηγας*, το *Γελογλάρονο*, το *Μαυρογλάρονο* και *Αργυρογλάρονο*, είδη τα οποία

θεωρούνται σπάνια ή απειλούμενα, που έχουν ανάγκη προστασίας.

Κινδύνους για τη λίμνη αποτελούν οι αυθαίρετες επεμβάσεις, όπως το κάψιμο των καλάμιών, το κυνήγι, ο ευτροφισμός από τα λιπάσματα, η άντληση νερού από την ΑΓΕΤ Ηρακλής, τα λατομεία μαρμάρου στα δυτικά της λίμνης. Η προστασία της είναι απαραίτητη, γιατί η σημασία της, για τα μεταναστευτικά ιδίως πουλιά, είναι μεγάλη, αφού απουσιάζουν ανάλογοι υγρότοποι σε μεγάλη ακτίνα γύρω από τη λίμνη. Εξάλλου η Λίμνη του Δύστου μπορεί να αποτελέσει πολύτιμο προορισμό για τον φυσιολατρικό τουρισμό, τόσο σημαντικό για την καλλιέργεια της ευαισθησίας των ανθρώπων και ιδιαίτερα των παιδιών.

Οι επόμενες προσεγγίσεις μας στη λίμνη γίνονται σε διαφορετικές ώρες της ημέρας, πρωινές και απογευματινές. Η πρώτη από τα Α προς τα Δ με αγροτικούς δρόμους από την πλευρά των Κριεζών. Και η δεύτερη αντίστροφα, από την πλευρά του Αργυρού. Ο κάμπος είναι γεμάτος κίνηση και ζωή με μικρά και μεγάλα τρακτέρ, αγροτικά αυτοκίνητα, ακόμη και γαϊδουράκια. Ποικίλες καλλιέργειες εναλλάσσονται στην

εκτεταμένη πεδιάδα, σιτηρά, χωράφια με ντομάτες και άλλα ζαρζαβατικά και πολλά αμπελάκια, κατάσπαρτα παντού. Ορισμένα καλλιεργούνται κατά το γραμμικό σύστημα, με τα κύρια κλαδιά του κλήματος να κατευθύνονται σε ασητερή γραμμή από τον καλλιεργητή, ενώ τα περισσότερα αναπτύσσονται ελεύθερα, με απόλυτη όμως τάξη. Εντύπωση μας προκαλούν αρκετά κλήματα με χοντρούς κορμούς, που προδίδουν τη μεγάλη τους ηλικία και την μακρόχρονη αμπελουργική και οιική παράδοση του τόπου. Ανάμεσα στις καλλιέργειες παρεμβάλλονται και αρκετά βοσκοτόπια. Εδώ βόσκουν αμέριμνα μικρά κοπάδια από πρόβατα ή κασίγια. Οι βοσκοί που συναντάμε είναι ομιλητικοί και ευγενικοί. Ένας στενός χωματόδρομος κυκλώνει τη λίμνη από τα Α προς τα Β και Δ. Το αρχικό του τμήμα είναι αδιάβατο από συμβατικά αυτοκίνητα, από το ύψος του οικισμού Δύστος όμως, ο δρόμος γίνεται φιλικότερος. Στις

πρώτες εκατοντάδες μέτρα του δύσβατου δρόμου της ΒΑ πλευράς η λίμνη μας αποκαλύπτει όψεις αθέατες, πολύ συναρπαστικές. Οι πυκνοί καλάμιώνες αφήνουν ανάμεσά τους μεγάλα ανοίγματα με γαλαζωπό νερό. Στην ήρεμη επιφάνειά του καθρεφτίζονται τούφες - τούφες τα καλάμια και μας χαρίζουν εικόνες με θαυμάσιους χρωματικούς τόνους, πράσινους, καφέ και χρυσοκίτρινους.

**Κυπρίνοι σε αναπαραγωγή στα αβαθή νερά της Λίμνης Δύστου.
Τμήμα της ερειπωμένης ακρόπολης στον λόφο του Καστριού.**

**Λίμνη Δύστου. Κορμοράνοι, καλαμιώνες και λόφος του Καστριού.
Αμπέλια καλλιεργημένα κατα το γραμμικό σύστημα στον κάμπο του Δύστου. (Δεξιά)**

Κάποιος έμπειρος τοπιογράφος θα μπορούσε να βρει εδώ ιδανικά θέματα για την άκρη του χρωστήρα του. Στο βάθος, πέρα από την συμπαγή και επίπεδη επιφάνεια των κορυφών των καλαμιώνων, ορθώνεται ο τριγωνικός λόφος του Καστριού και, μακρύτερα ακόμη, τα περιγράμματα των λόφων, με τις δεκάδες ανεμογεννήτριες που περιστρέφονται αργά στο φύσημα του ανέμου. Να και δυο ψαράδες, στριμωγμένοι σε μια μικρή φουσκωτή βαρκούλα, ανατολικοευρωπαίοι κάτοικοι της περιοχής του Δύστου, όπως προκύπτει από την πινακίδα του αυτοκινήτου τους.

Παρά το γεγονός ότι σπάνια χρησιμοποιείται σ' αυτή την περιοχή ο δρόμος, τα πουλιά δείχνουν τρομοκρατημένα, δεν μας αφήνουν το παραμικρό περιθώριο για φωτογράφιση, έστω και με ισχυρό τηλεφακό. Μόνον οι φαλακάριδες, που κολυμπούν κοπαδιαστά σε αρκετή απόσταση από τις όχθες της λίμνης, δείχνουν αδιάφορες. Οι κορμοράνοι ανέχονται για

λίγο την παρουσία μας, καθισμένοι διάσπαρτοι στα γυμνά κλαδιά των ξερών δέντρων κι αυτοί όμως, όταν φτάνουμε στο πλησιέστερο σημείο, εγκαταλείπουν ένας - ένας τα κλαδιά του και πετάνε μακριά.

Το Β - ΒΔ τμήμα της λίμνης περιβάλλεται από ασβεστολιθικούς λόφους πετρώδεις, με χαμηλή βλάστηση. Εδώ το τοπίο χάνει μεγάλο μέρος από τον ειδυλλιακό του χαρακτήρα, αφού οι πλαγιές των λόφων είναι βαθειά σκαμμένες από συνεχόμενα λατομεία μαρμάρου. Καμιά κίνηση δεν παρατηρείται, κάποια έχουν πιθανότατα εγκαταλειφθεί, οι εκτεταμένες εξορύξεις όμως έχουν τραυματίσει την αισθητική του τοπίου ανεπανόρθωτα για πάντα.

Μετά τον οικισμό του **Δύστου** συνεχίζουμε στον γειτονικό, μικρότερο οικισμό του **Κουτουμουλά**. Απέναντί του στα Β, στην κορυφή ενός χαμηλού λόφου, δεσπόζει ένας πανύψηλος και άριστα διατηρημένος ενετικός πύργος. Είναι χτισμένος με αργολιθοδομή από

Βόρειο τμήμα της Λίμνης του Δύστου.

ντόπια πέτρα και κεραμίδια. Το ύψος του είναι επιβλητικό, πρόκειται να ξεπερνάει τα 18 μέτρα και το συνειδητοποιώ απόλυτα, καθώς αισθάνομαι ασήμαντος στη βάση του. Δίπλα του σώζεται ένα παμπάλαιο εκκλησάκι με μισοσβησμένες τοιχογραφίες, φρόντισαν όμως οι νεότεροι να το επεκτείνουν με μια προσθήκη από

τούβλο χαμηλής αισθητικής. Ο Πύργος έχει άμεση οπτική επαφή με τον Πύργο στο Αυλωνάρι, την οχυρή ακρόπολη στο Ποτήρι και τον Πύργο στο Καστρί. Εκεί επιχειρούμε την επόμενη ανάβαση. Μάταιος ο κόπος και μάταιες οι προσπάθειες. Αν και από μακριά ο κωνικός λόφος δείχνει φιλικός, στην πραγματικότητα

Ένας υγρότοπος μεγάλης αξίας και ασύλληπτης ομορφιάς.

δεν είναι, αφού οι πλαγιές του είναι καλυμμένες από πυκνή θαμνώδη βλάστηση, που η διάσχισή της είναι από αδιαπέραστη ως ιδιαίτερα δυσχερής. Μ' ένα καλό διανοιγμένο μονοπάτι ο επισκέπτης θα μπορούσε να απολαύσει την ωραιότερη θέα της λίμνης αλλά και να περάσει δίπλα από τα υπολείμματα της

οχύρωσης, που διακρίνεται από μακρούς χτισμένη με μεγάλους πελεκητούς λίθους κατά το ισοδομικό σύστημα των αρχαίων. Μετά την διάνοιξη του μονοπατιού στο Φαράγγι των Πετριών η δημιουργία από τον Δήμο Δυσίων του μονοπατιού του Καστριού, θα ήταν ίσως η σημαντικότερη προσφορά σε ντόπιους και επισκέπτες.

Ο θαυμάσιος διατηρημένος ενετικός πύργος των Βελουσιών ή Κουτουμουλά.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Παρά την μεγάλη απόσταση των 540 περίπου χλμ. της Θεσσαλονίκης από τον Δύστο δεν διστάζουμε να επιστρέψουμε για κάποιες συμπληρωματικές φωτογραφίες. Τη φορά αυτή μένουμε στο δομημένο περιβάλλον των Αγ. Αποστόλων. Το κατάλυμά μας είναι η "ΡΕΜΒΗ", που δεν διαθέτει βέβαια το φυσικό περιβάλλον του ΠΑΡΑΜΥΘΕΝΙΟΥ, είναι όμως ένα αξιοπρεπέστατο συγκρότημα ενοικιαζόμενων δωματίων, με περιποιημένα και ευρύχωρα δωμάτια, που διαθέτουν μπαλκόνια με θέα υπέροχη και όλες τις ανέσεις για μια ευχάριστη διαμονή.

Ειν' ένα τριήμερο χαλαρό, που μας δίνει τη χαρά να ξαναδούμε αρκετούς από τους φίλους μας, ν' ανακαλύψουμε νέες περιηγητικές δυνα-

τότητες, να γευτούμε εκπληκτικά φρέσκα ψάρια στα ταβερνάκια ΜΩΛΟΣ και ΛΙΜΑΝΙ και ν' αφομοιώσουμε ακόμη καλύτερα τη συνολική ομορφιά του τόπου. Ενός τόπου, που σε απόσταση αναπνοής από την πρωτεύουσα, αντιστέκεται ακόμη στην άλωση και τις συνθήκες του μαζικού τουρισμού, με ανθρώπους φιλόξενους, χωριά αυθεντικά και ήρεμη ζωή. Οι πολλές και θαυμάσιες παραλίες, η μεγάλη ποικιλία των ψαριών που καθημερινά ξεφορτώνουν τα καΐκια στους Αγ. Αποστόλους και ο χαλαρός ρυθμός ζωής είναι ήδη σημαντικά χαρακτηριστικά για ποιοτικές διακοπές στον Δύστο της Νότιας Εύβοιας.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θερμότατες ευχαριστίες οφείλουμε:

Στην Νομαρχία Εύβοιας και προσωπικά στον **Τάκη Οικονόμου** και **Νίκο Πέππα** της Δ/σης Τουρισμού και Πολιτισμού. Στον Δήμαρχο Δυστίων **Κώστα Μαστρούστα**. Στον Πρόεδρο του Δημ. Συμβουλίου **Δημήτρη Σταύρου**. Στην Δημ. Σύμβουλο **Σπυριδούλα Βυριώτη**. Στους Δάσκαλους **Χρυσόστομο Κρόμπα** και **Γιώργο Κατσογιάννη**. Στον καπετάνιο **Περήφανο Δημήτρη** και στον κ. **Αντρέα Καραβά**. Στην **Γιώτα Γκούμα** για την πρόθυμη παραχώρηση της μελέτης της για την Λίμνη Δύστου. Στον Δημ. Σύμβουλο και Πρόεδρο της Αναπτυξιακής του Δήμου Δυστίων **Απόστολο Γκούμα** και συνολικά στην οικογένειά του, για όλα όσα έκαναν για μας. Τέλος, σε όλους τους πολλούς και καλούς φίλους, που με κάθε τρόπο βοήθησαν το έργο μας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ♦ Θ.Ι. Σκούρα, ΑΚΡΟΠΟΛΕΙΣ - ΚΑΣΤΡΑ - ΠΥΡΓΟΙ ΤΗΣ ΕΥΒΟΙΑΣ, Νομ. Αυτοδιοίκησης Εύβοιας, Χαλκίδα 2003
- ♦ Α. Καλέμη, "Η ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΘΗΣΑΥΡΩΝ ΤΗΣ ΕΥΒΟΙΑΣ", εκδ. "ΚΙΝΗΤΡΟ", β' εκδ. 2002
- ♦ Παναγιώτα Γκούμα, "Η ΛΙΜΝΗ ΤΟΥ ΔΥΣΤΟΥ", 2002 - 2003.
- ♦ Γ.Δ. Κατσογιάννη, "ΔΗΜΟΤ. ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ ΖΑΡΑΚΩΝ", 2003

Τμήμα χάρτη “ΝΟΤΙΑ ΕΥΒΟΙΑ” 1 : 100.000 των εκδόσεων ΑΝΑΒΑΣΗ

ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ

ΚΛΙΜΑΚΙ

“ΠΑΡΑΜΥΘΕΝΙΟ VILLAGE RESORT”
 ΤΗΛ. 22230 58220, 6944 804719

ΑΓ.ΑΠΟΣΤΟΛΟΙ

“ΡΕΜΒΗ” ΠΕΡΗΦΑΝΟΥ ΚΑΤΕΡΙΝΑ
 ΤΗΛ. 22230 58111, 6976 412872
 “ARGO” ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ
 ΤΗΛ. 22230 58183, 58502, 210-6847032
 “ΝΙΟΒΗ VILLAS” ΤΗΛ. 6978 445943

“ΑΝΑΤΟΛΗ” ΤΗΛ. 22230 58692, 6945 292216
 “STUDIOS APARTMENT”
 ΤΗΛ. 22230 58777, 6974 961021
 “Ο ΜΑΚΗΣ” ΤΗΛ. 22230 58156 6977 287803
 “ΦΙΛΙΩ” ΤΗΛ. 22230 58112, 6973 472705

ΠΑΡΑΛΙΑ ΖΑΡΑΚΩΝ

“Ο ΚΑΠΕΤΑΝΙΟΣ” ΤΗΛ. 22230 53463
 “Β. ΝΤΟΒΟΛΗΣ” ΤΗΛ. 22230 53171, 6976 086794

ΑΙΜΥΡΟΠΟΤΑΜΟΣ

“ΓΑΛΑΖΙΑ ΛΙΜΝΗ” ΤΗΛ. 22230 53777 6977 345909